

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Спеціальність 035 «Філологія»

Розвиток навички дигітального читання у студентів-перекладачів

Допущено до захисту «__» _____ 2020 р.

Зав. каф. германської філології _____ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконав:
студент групи ПР-61
Кравченко Владислав Васильович

Науковий керівник:
к. пед. наук, ст.викладач
Красуля Алла Вікторівна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДИГІТАЛЬНОГО ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ.....	6
1.1 Поняття дигітального читання.....	6
1.2 Компаративний аналіз впливу дигітальних і друкованих текстів на читача.....	9
1.3 Стратегії дигітального читання іноземною мовою	12
РОЗДІЛ II	16
РОЗВИТОК НАВИЧКИ ДИГІТАЛЬНОГО ЧИТАННЯ	16
2.1 Проведення педагогічного експерименту з використанням дигітального читання	16
2.2 Рекомендації щодо запровадження дигітального читання на заняттях англійської мови	20
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	25
ДОДАТКИ.....	30

ВСТУП

У сучасному світі технології стрімко інтегруються у навчальний процес, оскільки вони супроводжують сучасне покоління впродовж всього життя, урізноманітнюють навчання, сприяють розвитку практичних навичок дозволяють реалізувати індивідуальний підхід до учня. З уведенням цифрових носіїв у навчальний процес все частіше почали використовуватися текстові матеріали на цифрових носіях. Це викликає необхідність в дослідженні впливу технологій на процес читання серед студентів, зокрема, тих, що вивчає іноземну мову.

У центрі дослідження стоїть дигітальне читання, яке почало викликати інтерес у вчених ще наприкінці ХХ століття, але наразі не вважається достатньо дослідженим. У численних працях світових науковців (E. Wästlund [33], B. Herold [13], P. Pirolli [28], G. Landow [17]) порівнювалась ефективність дигітального та традиційного читання. У сфері методики викладання іноземних мов це питання почало досліджуватися лише в минулому десятилітті (P. Pardede [26], A. Akyel [4], J. Park [27], S. Ebrahimi [9]). Серед українських учених це питання досліджували Л. В. Константинова [16], А. В. Гривко [2] та інші.

Актуальність бакалаврської роботи зумовлена зацікавленістю сучасних педагогічних студій у когнітивних та психолінгвістичних особливостях застосування дигітальних текстів у процесі вивчення іноземної мови і недостатньою кількістю досліджень з цієї теми.

Об'єкт дослідження – дигітальне читання в процесі вивчення іноземних мов.

Предмет дослідження становлять техніки читання, які студенти-перекладачі застосовують під час дигітального читання, а також методи й засоби розвитку цієї навички.

Мета дослідження полягає у розробленні методів, засобів та прийомів розвитку навички дигітального читання у студентів-перекладачів шляхом аналізу психолінгвістичних відмінностей між ним і традиційною формою читання.

Досягнення поставленої мети досягається шляхом вирішення низки поставлених **завдань**:

1. конкретизувати поняття *дигітальне читання*;
2. виконати порівняльний аналіз особливостей дигітального та традиційного читання іноземною мовою;
3. схарактеризувати основні стратегії, які застосовуються учнями під час дигітального читання іноземною мовою;
4. провести та описати експеримент із застосуванням дигітального та традиційного читання серед студентів-перекладачів;
5. надати рекомендації щодо розвитку навички дигітального читання на основі проведеного експерименту.

Методи, використані під час проведення цього дослідження:

1. критичний аналіз наукових джерел з теми дослідження;
2. проведення педагогічного експерименту;
3. наукове спостереження;
4. анкетування учасників експерименту щодо недоліків і переваг дигітального читання на заняттях з англійської мови.

Практичне значення цього дослідження полягає в подальшій можливості використання отриманих результатів на практичних заняттях з іноземної мови або на теоретичних курсах з методики викладання іноземних мов у ЗВО.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні особливостей сприйняття дигітальних текстів студентами-перекладачами, які застосовують низку стратегій для підсилення розуміння прочитаного.

Апробація дослідження. Результати бакалаврського дослідження висвітлено у статті «Формування навички дигітального читання у студентів-перекладачів» фахового видання категорії «Б», а саме: «Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» [3].

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновку, списку використаних наукових джерел (42 позиції) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 29 сторінок без урахування додатків.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДИГІТАЛЬНОГО ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

1.1 Поняття дигітального читання

Наприкінці ХХ століття поняття грамотності, яке традиційно полягає у здатності читати і писати [34], розширилось. Цифрова грамотність стала ключовою освітньою метою у більшості програмних документів. Її визначають як «здатність розуміти та використовувати інформацію у різноманітних форматах із широкої низки джерел, доступних з комп'ютера і, головним чином, через Інтернет» [18, с. 18]. Цифрова грамотність включає в себе адаптацію навичок і досвіду до нових форматів. В неї входять не лише технічні та операційні компетентності, але й вміння оцінювати інформаційний контент, користуватися пошуком в Інтернеті та орієнтуватися в гіпертексті.

Читання, або вміння декодувати текст, виступає традиційним методом здобуття грамотності, але в сучасну епоху до нього також додаються вміння збирати, аналізувати, сприймати та засвоювати інформацію з технічних ресурсів. Таким чином, розвиток навички дигітального читання є передумовою здобуття цифрової грамотності.

Дигітальне читання трактується як форма читання з допомогою технічних пристроїв, таких як смартфони, планшети, комп'ютери: як в офф-лайн, так і в онлайн режимах. Не зважаючи на схожість із процесом читання на папері, цифрові інструменти для читання змінюють динаміку стосунків між читачем, текстом та іншими факторами, які впливають на процес читання [9, с. 112].

Дигітальні тексти можуть бути доступні через Інтернет у формі веб-сторінки та текстового повідомлення через будь-які портативні носії [26, с. 81]. Дигітальні тексти поділяються на велику кількість жанрів, до яких відносять

блоги, електронне листування, статті Інтернет видань, публікації в соціальних мережах, електронні книги тощо [24, с. 130-131].

Наразі існують дві теорії, які намагаються пояснити навички дигітального читання та методи опрацювання контенту. Принагідно зазначимо, що Р. Pirolli висунув теорію інформаційного фуражування, яка порівнює пошук інформації людиною з пошуком їжі птахами. На думку вченого, під час процесу опрацювання інформації люди адаптуються до оточення, в залежності від чого змінюються стратегії і техніки читання. Людина завжди буде прагнути до створення більш ефективної інформаційної екосистеми, яка допоможе краще та швидше засвоювати матеріал. Головною метою наукового дослідження Р. Pirolli виступає саме створення таких екосистем, зокрема у цифровому просторі [28, с. 13-14].

У теорії гіпертексту G. Landow стверджується, що основною рисою дигітальних текстів є нелінійність [17, с. 2]. *Oxford Dictionary* визначає термін *гіпертекст* визначається як «комп'ютерна система, в якій можна натиснути на слово або зображення для переходу на пов'язані з ними документи, зображення або слова» [38]. *Dictionary of Computer and Internet Terms* трактує це поняття як «електронний документі, що надає інформацію, яку можна читати, дотримуючись багатьох різних зв'язків, а не послідовно як звичайну книгу» [36, с. 240].

Таким чином, головною рисою гіпертексту виступає можливість створювати концептуальні зв'язки серед окремих частин одного тексту або різних текстів. З її допомогою читачі стають «співавторами» тексту, обираючи свій власний шлях побудови значень. Припускається, що не існує двох читачів, які будуть сприймати гіпертекст однаково. Таким чином, гіпертекст сприяє активному саморегульованому навчанню, в якому викладач виконує роль організатора та консультанта [6, с. 166-167].

Також навичка дигітального читання включає в себе вміння використовувати низку інструментів, щоб знаходити, отримувати доступ, інтерпретувати ресурси, оцінюючи при цьому їх користь. Ці інструменти допомагають студентам у таких завданнях як: 1) пошук, що допомагає знайти необхідні ресурси; 2) опрацювання, яке надає когнітивну підтримку; 3) практичне застосування, що надає можливість випробувати переконання або теорії; 4) комунікація, яка дозволяє ділитися ідеями у різних формах, таких як аудіо, відео і текст [14, с. 43-44].

Е. Cheek and Е. Ortlieb вважають, що ці інструменти мають стати основною викладання цифрової грамотності. Але варто враховувати, що учні зіштовхуються з різними текстовими структурами у друкованих і дигітальних текстах. Окрім традиційних навичок читання, з допомогою цих інструментів необхідно розвивати інші способи концептуалізації, розуміння, згадування та взаємодії з інформацією [7, с. 260-261].

Отже, більшість дослідників сходяться на думці, що дигітальне читання – це окрема навичка, яка потребує формування особливих стратегій, методичних підходів та засобів. Незважаючи на те, що вона частково перетинається із навичкою традиційного читання (на папері), вони не є абсолютно тотожними. Саме тому навіть студенти, які майстерно опрацьовують друковані тексти, можуть зіштовхуватися з труднощами у процесі дигітального читання. Завдання викладача полягає в професійному організаційно-методичному супроводі. Проте для відбору ефективних стратегій навчання та освітніх технологій доцільно схарактеризувати різницю між друкованими і традиційними текстами.

1.2 Компаративний аналіз впливу дигітальних і друкованих текстів на читача

У багатьох наукових розвідках досліджувався вплив обох форматів на розуміння прочитаного, який тлумачать як «процес одночасного виведення значення тексту та конструювання власного розуміння шляхом взаємодії у письмовій формі». Воно охоплює три складові: 1) читач, який намагається зрозуміти; 2) текст, який необхідно зрозуміти; 3) діяльність, до якої відноситься розуміння прочитаного [30, с. 11].

Друковані тексти надають інформацію, сформовану автором, а читач має лише слідувати визначеними автором сюжетом або роз'яснювальній структурі. Читач може прогортати сторінки такого тексту в іншому порядку, але для більшості з них характерна лінійність, а їх риси «не піддаються змінам» [8, с. 460].

Дигітальні тексти мультимодальні, тобто також містять аудіо, відео, зображення та гіпертекст. Ці характеристики надають дигітальним текстам більшої інтерактивності в порівнянні з традиційним форматом [26, с. 81]. Іншими словами, для дигітальних текстів характерні нелінійність і непередбачуваність. Відсутність ієрархічної структури робить їх більш неоднозначними і складнішими для сприйняття.

На відміну від традиційного формату, дигітальні тексти не статичні. Наприклад, існує можливість змінити колір, форму та розмір тексту, що може нести певні переваги, але, з іншого боку, збільшення розміру кегля зменшить кількість тексту на сторінці, що може ускладнити встановлення логічних зв'язків між прочитаним матеріалом.

Візуальні характеристики електронних носіїв для читання мають вплив на розуміння прочитаного. J. Noyes і K. Garland виявили, що контраст, яскравість та частота оновлення екрану можуть шкодити запам'ятовуванню [25, с. 413].

Гіперпосилання також збільшують когнітивне навантаження на читача, оскільки вони ускладнюють навігацію і надають тексту непослідовний характер [26, с. 82].

Іншим фактором, який впливає на розуміння тексту є тактильні відчуття. У процесі читання формуються когнітивні мапи, які допомагають орієнтуватися у просторі. Цей процес схожий на запам'ятовування місцевості: спочатку людина запам'ятовує помітні об'єкти на території, потім поєднує їх послідовно для опису шляху, і наприкінці на основі всього цього утворюють загальний образ місцевості [32, с. 2048].

Контекстуальні опори виконують роль таких об'єктів у процесі читання, формуючи при цьому загальну картину. До них відносять заголовки, ілюстрації, нотатки, виділення тексту, а також позначення розділів різними кольорами. Завдяки цьому читачі мимоволі асоціюють фізичне розташування інформації в тексті з її просторовим розміщенням у книзі. Ці елементи не лише спрямовують до ключових ідей в тексті, але й забезпечують краще запам'ятовування [19, с. 33].

Не зважаючи на наявність контекстуальних опор в дигітальних текстах, їх неможливо прив'язати до певного фізичного виміру. У порівнянні з екраном портативних носіїв, папір надає тактильні та просторово-часові сигнали щодо довжини фрагменту [29, с. 3]. Дигітальні тексти мають довжину, на яку вказують смуга прокрутки та / або індикатор прогресу, але цифрові носії не змінюються у вазі або товщині в залежності від обсягу тексту. Через різницю у фізичній формі у читача може виникнути «дотиковий дисонанс», який характеризується неприємним відчуттям невідповідності та небажанням продовжувати роботу з текстом [12, с. 6].

Навігація на електронних носіях відбувається із допомогою прокручування сторінок. Згідно з дослідженням Е. Wästlund, постійне прокручування може

викликати розумове навантаження на читача, що погіршує пам'ять і увагу [33, с. 15].

Також досліджувався вплив обох форматів на засвоєння інформації, зокрема на згадування фактів і здобування нового знання на підґрунті попереднього. Згадування характеризується відтворенням прочитаного в асоціації з пов'язаними матеріалом і особистими деталями. Знання – це відтворення інформації без свідомого згадування, тобто інформація базується на раніше засвоєній інформації та сформованому знанні [25, с. 416].

Дослідники J. Noyes і K. Garland провели експеримент, сутність якого полягала у визначенні того, наскільки читачі зрозуміли прочитаний матеріал. За результатами опитування – було встановлено, що після прочитання дигітального тексту студенти більше поклалися на згадування, проте після паперового – на знання [25, с. 417-418]. Таким чином, студенти вивчають інформацію у паперовому вигляді більш ретельно.

Не зважаючи на вищезазначені недоліки читання на електронних носіях, не варто забувати, що сучасне покоління студентів відноситься до так званих «цифрових аборигенів», тобто людей, які використовували Інтернет і мобільні телефони з самого дитинства [35]. Вони мають великий потенціал до формування навички дигітального читання. Наприклад, A. Kerr і S. Symons виявили, що сучасні студенти краще орієнтуються в електронному форматі текстів аніж у його паперовому еквіваленті [15, с. 14].

Отже, результати більшості досліджень показують, що розуміння прочитаного гірше у форматі цифрового читання, але різниця не настільки значна. Дигітальне читання спричиняє більше розумове навантаження через нелінійність, візуальні характеристики екрану і відсутність тактильних відчуттів. Але важливо враховувати, що дигітальне читання, як і всі навички, можна розвивати, щоб зменшити негативний вплив цих чинників.

1.3 Стратегії дигітального читання іноземною мовою

Коли дигітальне читання застосовується для вивчення іноземної мови, цей процес складно концептуалізувати. Варто зазначити, що взаємозв'язок читання рідною та іноземною мовами не можна пояснити однією моделлю, оскільки цей процес є індивідуальним та багатоскладовим. Окрім того, він стимулює утворення нових нейронних зв'язків, що розвиває пластичність мозку та когнітивну гнучкість. Проте, низка дослідників сформулювали власні теорії реалізації цього процесу, які ґрунтуються на трьох підходах:

- *структурний підхід*: читачі виступають пасивними реципієнтами інформації, закладеній у друкованому тексті. Згідно з цим поглядом, читання – це декодування послідовності надрукованих символів у звукові еквіваленти під час спроби зрозуміти текст;
- *когнітивний підхід* враховує роль фундаментального знання, підкреслює інтерактивність читання і конструктивні аспекти розуміння. Читання розглядається як «психолінгвістична гра у відгадайку», процес, під час якого читач оброблює текст, робить гіпотези, підтверджує / спростовує їх;
- прихильники *метакогнітивного підходу* розглядають читання як процес активної побудови значень, впродовж якого читач використовує лінгвістичну інформацію як із самого тексту, так із його фундаментальних знань, усвідомлюючи свої дії під час читання [20, с. 63].

Для об'єктивної оцінки ролі технологій у процесі навчання читання іноземною мовою дослідники та викладачі-практики також зверталися до теорій засвоєння іноземних мов.

Теорія мультимедійного навчання R. Mayer, яка ґрунтується на принципах когнітивної науки, застосовувалася для створення мультимедійних текстів для

вивчення іноземною мови. На думку вченого, задля ефективного навчання у мультимедійному просторі студент повинен підбирати доречні слова та образи, організовувати їх у послідовні ілюстровані та вербальні моделі, об'єднувати їх одне з одним, а також із попереднім знанням. Таким чином, студент краще запам'ятовуватиме навчальний матеріал, зберігаючи його у довгостроковій пам'яті [22, с. 54].

Метакогнітивний підхід також надає теоретичне підґрунтя того, як технології змінюють процес читання іноземною мовою. А. Akyel і G. Erçetin виявили, що студенти часто звертаються до он-лайн словників під час читання. Не зважаючи на те, що цю стратегію було перейнято від традиційних форм читання, різноманітні он-лайн і гіпермедіа ресурси утворили нові стратегії для читачів [4, с. 147]. Наприклад, J. Park, J. Yang і Y. Hsieh виявили, що для кращого розуміння тексту студенти часто застосовують зображення, відео, комп'ютерні програми та додаткові функції, а саме: перевірку правопису, виділення тексту тощо [27, с. 149]. Метакогнітивні стратегії допомагають досягти мети читання.

N. Anderson розподілив метакогнітивні стратегії читання на п'ять основних компонентів: 1) підготовка та планування ефективного читання; 2) рішення, коли використовувати певну стратегію читання; 3) розуміння того, як контролювати застосування стратегій; 4) вміння розподіляти в певному порядку різноманітні стратегії читання; 5) оцінювання використання стратегій читання [5].

K. Mokhtari і R. Sheorey виділили три основні типи метакогнітивних стратегій читання:

- *глобальні стратегії читання* – це сплановані тактики, за допомогою яких студенти контролюють процес читання. Наприклад, встановлення мети й попередній перегляд тексту;

- *стратегії вирішення проблем* – дії, які студенти виконують під час безпосередньої роботи з текстом. Наприклад, оптимізація швидкості читання, вгадування значень невідомих слів, перечитування тексту для кращого розуміння;
- *допоміжні стратегії* – базові механізми підтримки, які сприяють кращому розумінню тексту. Наприклад, використання словників, створення нотаток, виділення фрагментів тексту [23, с. 6].

Всі вищезазначені класифікації сприяють не лише покращенню викладання та навчання, але й збільшенню рівня розуміння студентів, оскільки вони одночасно контролюють темп читання і критично оцінюють матеріал.

Сканування і скімінг (англ. *scanning, skimming*) є прикладами глобальних метакогнітивних стратегій. *Скімінг* – це читання швидко і неуважно [37] для розуміння загального змісту. *Сканування* – пошук конкретної інформації в текстах [10, с. 714]. Оскільки дигітальні тексти складаються з великих обсягів нелінійної інформації, читач часто звертається до цих стратегій задля досягнення поставленої мети.

Не зважаючи на те, що сканування й скімінг також беруть початок із традиційного читання, найчастіше вони застосовуються саме в дигітальних текстах через потребу швидше опрацювати великі обсяги інформації без надмірного навантаження на зір.

Унікальною для дигітального читання стратегією є «інформаційний серфінг», який поєднує у собі сканування і скімінг. Він полягає у швидкому скануванні і перегляді окремих фрагментів тексту, не усвідомлюючи при цьому його значення й логічну послідовність [31, с. 666]. На думку В. Herold, таке поводження з текстом перешкоджає розвитку рефлексії та більш глибокого розуміння матеріалу на однаковому рівні з друкованими текстами [13].

Надмірне використання інформаційного серфінгу без самоконтролю призводить до виникнення кліпового мислення, яке характеризується ігноруванням довгих і складних частин інформації. У наслідку, відображення якостей об'єкту в свідомості стають фрагментарними, непослідовними, а переклад інформації відбувається надзвичайно швидко, що заважає формуванню цілісного світосприйняття [1, с. 34].

Отже, у процесі дигітального читання іноземною мовою студенти застосовують більш складний комплекс стратегій ніж під час читання на папері. Скімінг і сканування виступають ключовими стратегіями у цьому процесі, проте їх надмірне використання може зашкодити розумінню прочитаного. Саме тому важливо розвивати метакогнітивну складову читання, щоб учні вміли застосовувати ці стратегії більш усвідомлено.

РОЗДІЛ II

РОЗВИТОК НАВИЧКИ ДИГІТАЛЬНОГО ЧИТАННЯ

2.1 Проведення педагогічного експерименту з використанням дигітального читання

У другому семестрі 2019/2020 навчального року у Сумському державному університеті на кафедрі германської філології нами був проведений педагогічний експеримент. У межах цього дослідження відбулося порівняння застосування традиційного та дигітального читання на заняттях англійської мови у процесі підготовки студентів-філологів. Мета нашого дослідження полягала у виявленні того, які стратегії студенти використовують під час читання різних форматів, і яким чином вибір певної стратегії впливає на техніку читання та, найголовніше, розуміння прочитаного.

В експерименті брала участь академічна група студентів-перекладачів, які впродовж низки занять виконували завдання з дигітального і традиційного читання. По закінченню занять було проведено опитування, створене за допомогою сервісу *Google Forms*, яке допомогло встановити ставлення студентів до читання в обох форматах.

Для занять було обрано два близьких за обсягом і лексичною складністю оповідання «*Charles*» Ширлі Джексон [41] і «*Respectable Woman*» Кейт Чопін. До них склалися завдання на сканування, скімінг та глибше розуміння. Для першого оповідання було обрано повністю паперовий формат завдань (Додаток А). Для другого – цифрові платформи *CommonLit* [39] для читання і *Graasp* [40] для виконання завдань відповідно (Додаток В). Враховуючи принципи мобільної педагогіки, був застосований підхід *Bring Your Own Device (BYOD)*. Отже, студенти працювали з власними смартфонами, тому підбиралися платформи, які б належним чином функціонували на цих електронних носіях.

У текстах був наявний глосарій, який в паперовому форматі був реалізований через список наприкінці сторінки, а у цифровому пояснення слів з'являлося при натисканні на кнопку поруч з ними.

Перше завдання на скімінг полягало у швидкому перегляді оповідання і висування своїх припущень щодо сюжету. Припущення були більш точними на занятті з дигітального читання, що, можливо, пов'язано з тим, що студенти більш звикли до скімінгу в електронному середовищі. Завдання на сканування полягало у пошуку особистих якостей персонажу. З ним студенти впорались приблизно однаково в обох форматах із невеликою перевагою друкованого тексту. Це можна пояснити наявністю більш яскраво виражених контекстуальних опор в друкованому тексті. Для перевірки розуміння прочитаного було задано питання з відкритими відповідями. Для більш глибокого розуміння твору та саморефлексії після читання студентам було запропоноване завдання *One-Minute Writing Activity*. Результати показали однаковий або вищий рівень розуміння прочитаної історії в цифровому форматі в порівнянні з друкованим. Можливо, цьому дещо сприяв спливний глосарій платформи *CommonLit*.

Для більш широкого і глибокого вивчення теми дослідження та отримання валідних даних для узагальнення результатів також було проведено анонімне опитування серед студентів інших академічних груп кафедри германської філології, які мали досвід читання в обох форматах.

В анонімному опитуванні взяло участь 40 студентів-перекладачів. За результатами опитування з'ясувалося, що переважна більшість, а саме: 62.5% опитуваних надають перевагу традиційному формату читання й вважають його легшим для розуміння та концентрації уваги (Додаток В, Діаграма В.1). Дигітальне читання потребує більше зусиль для розуміння змісту тексту (Додаток В, Діаграма В.2).

Відкриті запитання стосувалися як переваг, так і недоліків обох форматів. Серед переваг традиційного читання найчастіше згадувались краща концентрація (Додаток В, Діаграма В.3) і менше навантаження на зір порівняно із електронним форматом. Також часто згадувалась важливість фізичного контакту з книгою, що допомагає краще орієнтуватися в тексті. Відповідно, багато студентів зазначили, що читання на папері більшою мірою сприяє розумінню та запам'ятованню прочитаного матеріалу.

Більшість учасників опитування зазначили, що для них важливо виділяти ключову інформацію та робити позначки. Як показують результати опитування (Додаток В, Діаграма В.4), вони застосовують цю стратегію, коли читають в обох форматах, проте вважають, що на папері це робити набагато простіше та зручніше. Головними недоліками друкованих текстів учасники опитування вважають недоступність через високу вартість поліграфічної продукції та низький рівень портативності. Деякі учасники також зазначали серед мінусів неможливість змінити розмір шрифту та редагувати текст. Принагідно зазначимо, що 2 студенти зауважили щодо наслідків виробництва паперових книг, яке вимагає багато природніх ресурсів, отже, шкодить навколишньому середовищу.

Серед переваг дигітального формату найчастіше виділяли портативність пристроїв для читання, доступність та безкоштовність матеріалів, можливість копіювати текст. Останнє, за словами учасників опитування, допомагає їм швидше знайти переклад нових слів. Таким чином, під час читання на папері студенти дещо частіше намагаються вгадати значення незнайомих слів, ніж під час читання на електронних носіях (Додаток В, Діаграма В.5). Не менш значущою є можливість налаштувати текст під свої уподобання. Деякі учасники також віднесли до переваг яскравість дигітального формату, що сприяє кращому запам'ятовуванню. Студенти також високо оцінили такі функції цифрових текстів як можливість онлайн перекладу виділених слів і глосарій,

який розгортається поруч з новими словами при натисканні (Додаток В, Діаграма В.6).

До недоліків дигітального читання віднесли, передусім, низький рівень концентрації уваги. Студенти зазначали, що вони відволікаються як через втомленість очей, так і через додаткові функції своїх гаджетів, зокрема доступ до соціальних мереж та розважальних ресурсів. Один зі студентів також зауважив, що під час дигітального читання важче вибудовувати логічні зв'язки і розвивати уяву. Це певною мірою суголосно із твердженням інших студентів, що вони використовують стратегію візуалізації інформації меншою мірою у дигітальних текстах (Додаток В, Діаграма В.7). Більшість студентів використовують глобальні стратегії застосування таблиць, зображень та типографічних характеристик в обох форматах. Скімінг і сканування частіше застосовують саме під час дигітального читання. Окрім того, багатьох студентів непокоїли потенційні технічні проблеми, що виникають під час читання на електронних носіях, а саме: відсутність Інтернет-з'єднання, низький заряд пристрою тощо.

Не зважаючи на вищезазначені недоліки, більшість учасників опитування погоджуються, що дигітальне читання має бути складовою процесу вивчення іноземної мови. На їхню думку, інтерактивність і доступність цього формату може урізноманітнити навчальний процес. Також, більшість студентів вважають, що у світі технологій важливо розвивати навичку дигітального читання та опрацювання значних масивів Інтернет джерел. Проте, під час запровадження дигітального читання у процес вивчення англійської мови важливо враховувати, що студенти по-різному сприймають цей формат і застосовують різні стратегії читання.

Таким чином, можна дійти висновку, що з урахуванням індивідуальних особливостей сприймання традиційного та електронного формату читання, використання різних стратегій, доцільно навчитися компенсувати втрачені

переваги читання на папері використанням інтерактивних функцій дигітального тексту, які можуть забезпечити кращу концентрацію уваги, й тим самим стимулювати формування навички дигітального читання.

2.2 Рекомендації щодо запровадження дигітального читання на заняттях англійської мови

Враховуючи результати опитування, можна зробити висновок, що цифрові матеріали не завжди такі ж ефективні для вивчення іноземної мови, як паперовий формат текстів, оскільки перший негативно впливає на розуміння, запам'ятовування і концентрацію. Проте навичка дигітального читання у будь-якому випадку знадобиться студентам-перекладачам, тому викладач повинен вміти мінімізувати втрати шляхом ефективного методичного супроводу.

При виборі матеріалів важливо пам'ятати про ключову перевагу електронних текстів – мультимодальність. За теорією R. Mayer, тексти, які надають аудіовізуальну підтримку, можуть компенсувати обмежений словниковий запас учнів і проблему утворення логічних зв'язків у тексті. Ці функції також можуть слугувати контекстуальними опорами. Зазвичай до допоміжних засобів для покращення розуміння прочитаного відносять: 1) глосарій; 2) візуальні медіа (ілюстрації, відео тощо); 3) їх комбінації [21, с. 41]. Важливо, щоб обраний матеріал підкреслював важливу інформацію і зменшував кількість зайвих подразників. Надмірна кількість ілюстрацій, може викликати когнітивне перевантаження. До інших функцій, які можуть покращити розуміння дигітальних текстів можна віднести, аудіо або текстові пояснення, спливні анотації / підказки з поясненням соціокультурного контексту [11, с. 31-32]. Спливний переклад / пояснення незнайомих слів також менше відволікатимуть студента оскільки не буде необхідності постійно повертатися на кінець сторінки. Таким чином, ці функції заохочують занурення

в текст. Дигітальне читання також рекомендується підтримувати інтерактивними мультимедійними завданнями на перевірку засвоєного матеріалу. Наприклад, можна застосовувати платформу *Quizlet* для створення флеш-карток або інших ігор із інформацією або словами із тексту [42]. У процесі розробки завдань необхідно запроваджувати індивідуальний підхід та враховувати, що студенти застосовують різні стратегії під час читання на папері й на моніторі електронного гаджету.

Завдання необхідно формулювати таким чином, щоб заохочувати використання скімінгу та сканування, оскільки ці стратегії доцільно розвивати для читання в електронному просторі, але потрібно слідкувати, щоб вони не перейшли в стадію інформаційного серфінгу. Для цього бажано уникати громіздких і погано структурованих текстів і давати завдання на опис основної ідеї і теми тексту. Обрана для навчання платформа або мобільний / онлайн застосунок для розвитку навички читання має бути інтерактивним. У такому випадку у студентів буде можливість виділити слова і фрагменти тексту, а також зробити примітки. До того ж, виділення текстових елементів мають певні переваги у дигітальному форматі, такі як можливість використання необмеженої кількості кольорів і зміна шрифту.

Отже, під час складання завдань для дигітального читання необхідно усвідомлювати, що підхід має кардинально відрізнятись від традиційного формату. Найголовнішим завданням є заохочення студента до повної концентрації під час роботи із текстом, що буде важко виконати у звичайному невідформатованому тексті. Саме тому бажано, щоб матеріали включали аудіо і візуальну підтримку, глосарій та інші інтерактивні функції. Якщо студенти будуть більш сконцентрованими і вмітимуть правильно застосовувати стратегії скімінгу й сканування у електронних текстах, у них не буде виникати труднощів у англomовному цифровому середовищі. Таким чином буде розвинути їхня іншомовна комунікативна та інформаційна компетентності.

ВИСНОВКИ

У бакалаврській роботі нами було досліджено явище дигітального читання у контексті методики викладання / навчання іноземних мов.

У процесі цього дослідження було виявлено, що дигітальне читання є важливою передумовою опанування основами цифрової грамотності. Більшість дослідників цього явища схильні до думки, що технології повністю змінюють процес читання, що в свою чергу призводить до змін у методах, стратегіях і прийомах навчання.

У ході аналізу наукових джерел було виявлено, що цифрове середовище має негативний вплив на розуміння прочитаного порівняно зі звичайним паперовим форматом тексту. Причинами цього є брак тактильного контакту і контекстуальних опор, технічні особливості пристрою, нелінійність і організаційна побудова електронних текстів. Зазначені характеристики призводять до погіршення запам'ятовування, менш ретельного засвоєння матеріалу і когнітивного перевантаження. Проте безсумнівними є такі переваги цифрового тексту, особливо для сучасних студентів, як швидка навігація.

Також було розглянуто основні стратегії, які студенти-філологи застосовують під час дигітального читання. Зокрема, для кращого розуміння прочитаного частіше використовуються такі контекстуальні опори як зображення, відео і комп'ютерні програми. До ключових метакогнітивних стратегій дигітального читання відносять сканування і скімінг, які допомагають впоратися з великими обсягами нелінійних текстів, але можуть привести до більш фрагментарного і поверхового розуміння прочитаного.

У межах дипломної роботи було проведено педагогічний експеримент із залученням студентів-перекладачів. За результатами студенти краще впоралися зі скімінгом і розумінням прочитаного у цифровому середовищі, проте у паперовому форматі показали більш високий результат у скануванні. Після

цього було проведено анкетування з метою розуміння рівня та глибини сприйняття дигітального читання студентами-філологами. Було виявлено, що під час дигітального читання у них виникають проблеми з концентрацією уваги і встановленням логічних зв'язків. Також для них важливо робити позначки і примітки, що є менш зручним на цифрових носіях. До основних переваг студенти відносили доступність матеріалів і можливість налаштувати текст під свої уподобання.

На основі теоретичних матеріалів наукових розвідок провідних дослідників і результатів експерименту було надано рекомендації щодо запровадження дигітального читання на заняттях англійської мови. Принагідно зазначимо, що обраний навчальний матеріал має бути мультимодальним, але не перенасиченим аудіовізуальними складовими. Зображення, аудіо, відео, а також спливної глосарій сприятимуть утриманню концентрації уваги і утворенню логічних зв'язків. Завдання доцільно подавати у електронному форматі і організовувати їхню послідовність таким чином, щоб цілеспрямовано розвивати навички усвідомленого скімінгу і сканування. На обраній освітній платформі має бути доступними такі функції, як копіювання і виділення тексту.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у ґрунтовному аналізі інтеграції мобільних додатків, а саме: *Spritzlet*, *Spreeder*, *BeeLine Reader*, *Beelinguapp*; у процес вивчення англійської мови та їх ролі у формуванні навички іншомовного швидкочитання.

Я, *Кравченко Владислав Васильович*, своїм підписом засвідчую, що моя бакалаврська робота «*Розвиток навички дигітального читання у студентів-перекладачів*» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувався принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Підпис

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бухало І. В. Інформаційний серфінг та кліпове мислення у викладанні іноземної мови / І. В. Бухало, А. В. Кондрашова // Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов : Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, 2018. – С. 33–35.
2. Гривко А. В. Оцінювання читацьких умінь учнів : аналіз актуального світового досвіду / А. В. Гривко // Український педагогічний журнал. – Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2018. – № 3. – С. 26–32.
3. Красуля А.В., Кравченко В.В. Формування навички дигітального читання у студентів-перекладачів / А.В. Красуля, В.В. Кравченко // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Вип. 28. – 2020.
4. Akyel A. Hypermedia reading strategies employed by advanced learners of English / A. Akyel, G. Ercetin // System. – Vol. 37, No. 1. – Amsterdam : Elsevier, 2009 – p. 136–152.
5. Anderson N. The role of metacognition in second/foreign language teaching and learning [Electronic resource] / N. Anderson, 2003 – Access mode : https://jalt-publications.org/old_tlt/articles/2003/07/anderson?y=2003&mon=07&page=anderson – (16.04.20).
6. Carusi A. Textual Practitioners : A comparison of hypertext theory and phenomenology of reading / A. Carusi // Arts and Humanities in Higher Education. – Vol. 5, No. 2. – Newbury Park, CA : Sage Publications, 2006 – P. 163–180.
7. Cheek E. E-Reading theory, Theoretical Models of Learning and Literacy Development / E. Cheek, E. Ortlieb // Literacy Research, Practice and Evaluation – Vol. 4. – Bingley, United Kingdom : Emerald Group Publishing Limited, 2014. – P. 245-268.

8. Coiro J. Reading comprehension on the Internet : Expanding our understanding of reading comprehension to encompass new literacies / J. Coiro // *The Reading Teacher* – Vol. 56. No. 2. – Hoboken, New Jersey : Wiley-Blackwell, 2003. – P. 458–464.
9. Ebrahimi S. Effect of Digital Reading on Comprehension of English Prose Texts in EFL/ESL Contexts / S. Ebrahimi // *International Journal of English Language and Literature Studies*. – Vol. 5, No. 2 – Pakistan : Pak Publishing Group, 2016. – P. 111–117.
10. Foasberg N. Student Reading Practices in Print and Electronic Media / N. Foasberg // *College & Research Libraries*. – V. 75. № 5. – Chicago: Association of College and Research Libraries, 2014. – p. 705–723.
11. Garrett-Rucks, P. Enhancing L2 Reading Comprehension with Hypermedia Texts: Student Perceptions / P. Garrett-Rucks, L. Howles, W. H. Lake. // *The CALICO Journal*. – Vol. 32, No. 1. – Sheffield, UK : Equinox Publishing Ltd, 2014. – p. 26–51.
12. Gerlach J. Investigating the acceptance of electronic books – The impact of haptic dissonance on innovation adoption / J. Gerlach, P. Buxmann – Helsinki, Finland : ECIS, 2011. – 13 p.
13. Herold B. Digital Reading Poses Learning Challenges for Students, 2014 [Electronic resource] / B. Herold – Access mode : https://www.edweek.org/ew/articles/2014/05/07/30reading_ep.h33.html (16.04.20)
14. Hill J. Teaching and learning in digital environments : The resurgence of resource-based learning / J. Hill, M. Hannafin // *Educational Technology Research and Development*. – Vol. 49, No. 3. – Berlin : Springer, 2001. – P. 37–52
15. Kerr M. Computerized Presentation of Text : Effects on Children’s Reading of Informational Material / M. Kerr, S. Symons // *Computers in Human Behavior*. – No. 20. – Berlin : Springer, 2005. – p. 1–19.

16. Konstantinova L. V. Reading on paper and digital screening in students of journalism and foreign languages of Universities of Manizales, Colombia and Kharkiv, Ukraine / L. V. Konstantinova, L. M. Ramirez // *Лінгвістичні дослідження* – Харків : ХНПУ, 2017. – Вип. 45. – С. 138–145.
17. Landow G. P. *Hypertext 3.0: New Media and Critical Theory in an Era of Globalization* / G. P. Landow. – Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 2006. – 456 p.
18. Lankshear C. *New literacies : Everyday practices and social learning*, 3rd edition / C. Lankshear M. Knobel. – Maidenhead, UK : Open University Press, 2011. – 298 p.
19. Li L. Construction of cognitive maps to improve e-book reading and navigation / L. Li, G. Chen, S. Yang // *Computers & Education* – No. 60. – Oxford : Elsevier Science Ltd, 2013. – p. 32–39.
20. Liaw M. English K. *Technologies for Teaching and Learning L2 Reading* / M. Liaw, K. English // *The Handbook of Technology and Second Language Teaching and Learning*. – UK: John Wiley & Sons, Inc., 2017 – p. 62–76.
21. Liu Y. Enhancing L2 digital reading for EFL learners. *English Teaching & Learning* / Y Liu // *English Teaching & Learning*. – Vol. 39, No. 2. – Taiwan : National Taiwan Normal University, 2015. – p. 33–64.
22. Mayer R. *Cognitive Theory of Multimedia Learning* / R. Mayer // *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. – Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – p. 31–48.
23. Mokhtari K. Measuring ESL students' awareness of reading strategies / K. Mokhtari, R. Sheorey // *Journal of Developmental Education*. – Vol. 25. – Boone, N. C. : National Center for Developmental Education, Appalachian State University, 2002. – p. 2–10.
24. Morris J. *A Genre-Based Approach to Digital Reading* / J. Morris // *Pedagogy*. – Vol. 16, No. 1. – Durham, N. C. : Duke University Press, 2016. – P. 125–136.

25. Noyes J. M. VDT versus paper-based text : Reply to Mayes, Sims and Koonce / J. M. Noyes, K. J. Garland // *International Journal of Industrial Ergonomics*. – 2003. – Vol. 31. – P. 411–423.
26. Pardede P. Print vs Digital Reading Comprehension in EFL / P. Pardede // *Journal of English Teaching*. – Vol. 5, No. 2. – Indonesia : Christian University of Indonesia, 2019. – P. 77–90.
27. Park J. University level second language readers' online reading and comprehension strategies. / J. Park, Y. Jae-Seok, Y. Hsieh // *Language, Learning and Technology*. – Vol. 18, No. 3 – Hawaii, United States : University of Hawaii National Foreign Language Resource Center, 2014. – p. 148–172.
28. Pirolli P. Information Foraging : A Theory of Adaptive Interaction with Information / P. Pirolli – New York : Oxford University Press, 2007. – 222 p.
29. Singer L. Reading Across Mediums : Effects of Reading Digital and Print Texts on Comprehension and Calibration / L. Singer A. Patricia // *The Journal of Experimental Education*. – Vol. 85. No. 1. – United Kingdom : Taylor & Francis, 2016 – p. 155–172.
30. Snow C. Reading for Understanding : Toward an R&D Program in Reading Comprehension / C. Snow – Santa Monica, CA : RAND Corporation, 2002. – 184 p.
31. Sutherland-Smith, W. Weaving the literacy web : changes in reading from page to screen / W. Sutherland-Smith // *The Reading Teacher*. – Vol. 55, No. 7. – Newark, Delaware : International Literacy Association, 2002. – p. 662–669.
32. Vörös Z. Effect of high-level content organizers on hypertext learning / Z. Vörös, J. Rouet, C. Pléh. // *Computers in Human Behavior* – No. 27 – Amsterdam : Elsevier, 2011. – p. 2047–2055.
33. Wästlund E. Experimental Studies of Human-Computer Interaction : Working memory and mental workload in complex cognition / E. Wästlund – Gothenburg, Sweden : Department of Psychology, Gothenburg University, 2007. – 40 p.

СПИСОК ДОВІДКОВИХ ДЖЕРЕЛ

34. Cambridge Dictionary [Electronic resource]. – Access mode :
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/literacy> – (09.06.2020).
35. Collins English Dictionary [Electronic resource] – Access mode :
<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/digital-native>. – (09.06.2020).
36. Dictionary of Computer and Internet Terms : Tenth Edition / ed. by
D. Downing – New York : Barron's, 2009. – 554 p.
37. Macmillan Dictionary [Electronic resource] – Access mode :
<https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/skim> – (09.06.2020).
38. Oxford Dictionary Online [Electronic resource]. – Access mode :
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/hypertext> –
(09.06.2020).

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

39. CommonLit [Electronic resource] – Access mode :
<https://www.commonlit.org/en/texts/a-respectable-woman> (09.06.2020).
40. Graasp [Electronic resource] – Access mode :
<https://graasp.eu/spaces/5e556a7d07ae9514b5b77389> (14.06.2020).
41. Jackson S. Charles [Electronic resource] – Access mode :
<http://storyoftheweek.loa.org/2010/06/charles.html> (14.06.2020).
42. Quizlet [Electronic resource] – Access mode : <https://quizlet.com/>
(14.06.2020).

ДОДАТКИ**Додаток А****Бланк завдань до заняття з читання на папері**

Name:

1. *Preview the text by looking by looking through it without using dictionary? Make up a sentence summarizing what you think the story might be.*

2. *Choose the correct answer.*

1. How does Laurie feel when he goes off to kindergarten for the first time?

A. sad and afraid

B. confident and secure

C. clingy and shy

2. Why are Laurie's parents so concerned about Charles?

A. They don't want Charles to hit Laurie.

B. Charles is Laurie's best friend.

C. They are afraid Charles will be a bad influence on their son.

3. What does Charles not do?

A. throw chalk

B. tell classmates to say bad words

C. give the teacher an apple

4. Why does Charles's behavior begin to change?

A. He wants to please his teacher.

B. He is probably adjusting to school.

C. He listens to his parents, who want him to behave better.

5. Who is the narrator of the story?

A. Laurie

B. Charles

C. Laurie's mother

- 6 Laurie's mother believes that Charles

A. could be a bad influence on Laurie.

B. is bullying Laurie.

C. should be kicked out of school

7. What does the word “fresh” in this context?

- A. uneducated
- B. inexperienced
- C. young
- D. loud
- E. rude

8 How is Charles an “institution” in Laurie’s family?

- A. The family hears about him daily.
- B. The family uses the name “Charles” to describe bad behavior.
- C. The family uses the name “Charles” when anyone is punished.

3. *Find the words that describe*

Laurie’s behavior at home	Charles’s behaviour at school

4. *Answer the following questions in complete sentences.*

1) How does Laurie change when he starts kindergarden?

2) Why is the narrator concerned about Laurie?

3) What did Charles do to the teacher’s friend?

4) What strange occurrence happens on Thursday involving Charles?

5) What do we discover about Charles at the end of the story? What can we infer based on the teacher’s description of Laurie’s trouble adjusting?

Додаток Б

Завдання до заняття з дигітального читання на освітній платформі *Graasp*

Questionnaire

Preview the text by looking through it without using dictionary? Make up a sentence summarizing what you think the story might be.

Questionnaire

Positive qualities of Gouvernail

Questionable qualities of Gouvernail

One-minute writing activity

What would most likely occur next if the story were to continue?

SpeakUp

 0 likes, 17 views

Quiz

What is Mrs. Baroda's impression of Gouvernail after meeting him for the first time?

- She likes him for some reason she can't explain.
- She likes him because he's talkative and charming.
- She does not like him because he's unsociable.

Which best describes Gouvernail's approach with Mrs. Baroda?

- Gouvernail is polite but makes no effort to connect with her.
- Gouvernail teases her, but only because he likes her.
- Gouvernail teases her, but only because he likes her.

Which best describes Gouvernail's personality?

- He is a youthful and ambitious artist.
- He enjoys nature and the simple things in life.
- He suffered a loss and is trying to pick up the pieces.

Questionnaire

Why was Mrs. Baroda provoked to learn that her husband expected a friend?

What was Mrs. Baroda's initial opinion of Gouvernail?

Why did Gaston go to the plantation?

After a long talk at night with Gouvernail she feels an attraction, What is the first thing she wants to do? (

What does Gaston want at the end of the story?

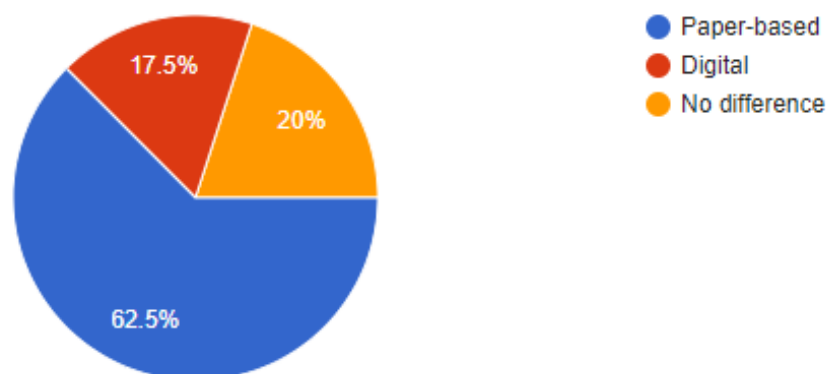
Додаток В

Результати анкетування студентів

Діаграма В.1

Which reading format do you prefer most?

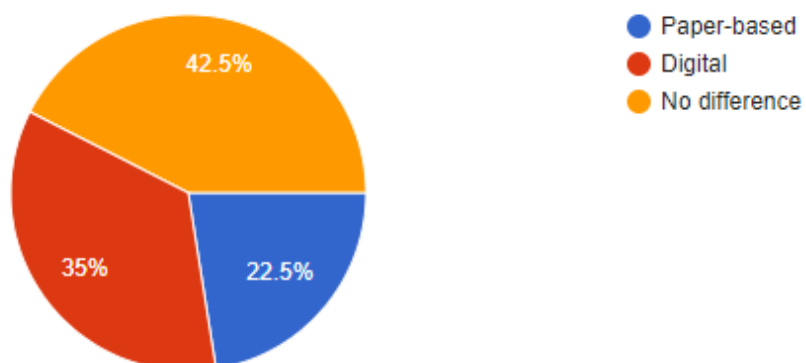
40 responses

Діаграма В.2

Which reading format requires more mental effort to understand the content to the reading?

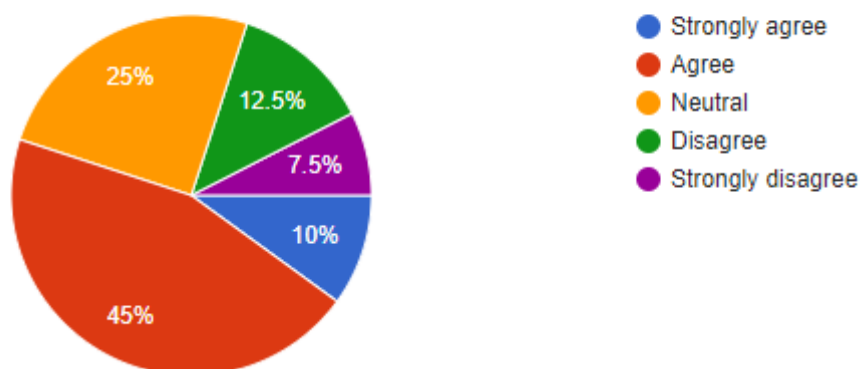
40 responses

Діаграма В.3

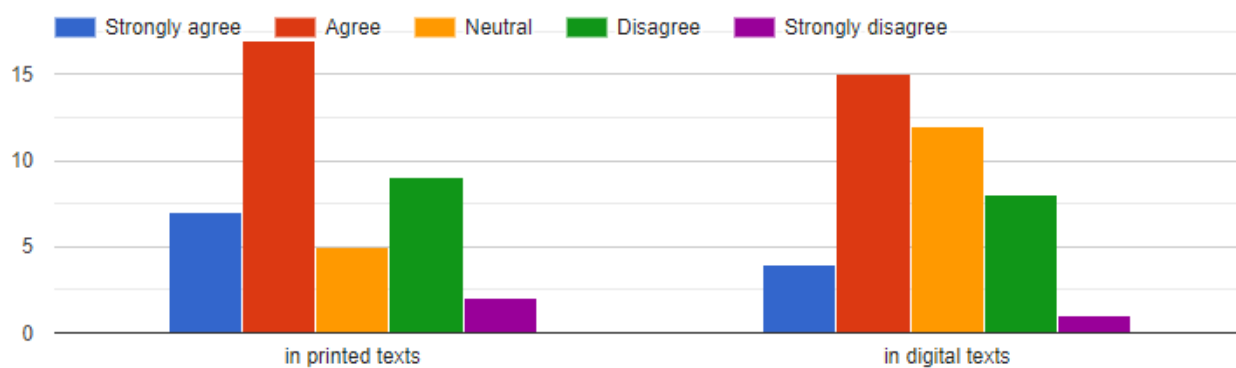
I find it hard to concentrate when reading digitally

40 responses

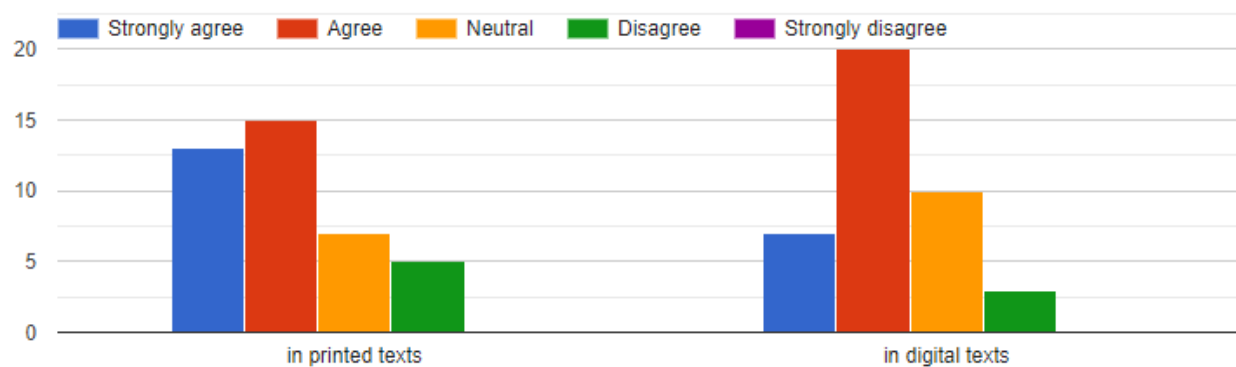
Діаграма В.4

I take notes while reading to understand the text and make larger connections

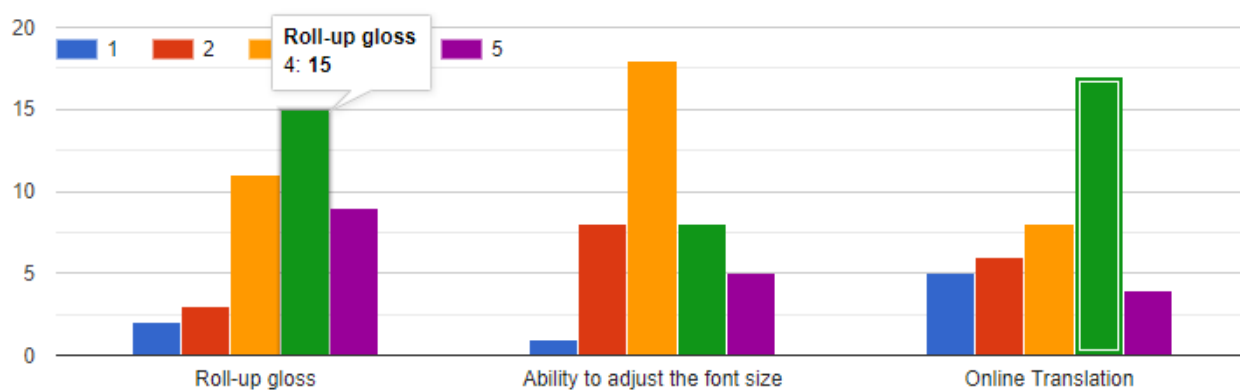
Діаграма В.5

When I read, I tend to guess the meaning of unknown words or phrases rather than using reference materials (e.g., an online dictionary).

Діаграма В.6

Evaluate the usefulness of digital reading features for understanding the content of reading?

Діаграма В.7

I try to picture or visualize information to help remember what I read.

